

El paradís de la rajola

El Museu Can Tinturé d'Esplugues acull l'únic Museu de l'estat espanyol dedicat de manera monogràfica a la rajola de mostra, amb més de 3.000 peces d'estils i models diversos. L'espai es complementa amb l'exposició de l'antiga fàbrica Pujol i Bausis, productora de ceràmica dels grans arquitectes modernistes.

Es als amants de l'anomenada rajola de mostra han d'estar agraïts al col·leccionista barceloní Salvador Miquel, un dels pioners en l'interès per la conservació d'aquest element decoratiu. Ell fou una de les primeres persones a valorar la qualitat artística de la rajola de mostra catalana, cosa que el va portar a recollir-ne milers de peces, la majoria procedents dels enderrocs de les cuines i menjadors de les cases del barri antic de Barcelona. Posteriorment, Salvador Miquel va reunir la seva col·lecció, formada per més de 3.000 rajoles, en una exposició que va obrir al públic l'any 1971 en un edifici de Vallromanes (Vallès Oriental), proper a una casa de la seva propietat. L'any 1999 l'Ajuntament d'Esplugues de Llobregat va adquirir aquesta col·lecció, que des del 2003 es pot visitar al Museu Can Tinturé d'aquesta ciutat.

La rajola de mostra és un element de ceràmica que es feia servir per decorar parets i terres, tant individualment –amb un dibuix tancat–, com ajuntant quatre peces o més, tot formant motius que es podien repetir tantes vegades com calgués. La rajola de mostra va constituir el principal revestiment ceràmic utilitzat a molts habitatges de tota la península des de l'edat mitjana fins al segle XIX, quan la rajola va començar a ser produïda de forma industrial.

Per això, amb l'objectiu de conservar, estudiar i difondre el patrimoni relacionat amb la rajola de mostra

catalana i posar a disposició dels ciutadans un equipament cultural de primer ordre, l'Ajuntament d'Esplugues va decidir d'instal·lar la col·lecció de rajoles de Salvador Miquel a Can Tinturé, un edifici que la ciutat va adquirir l'any 1977. D'aquesta manera, un cop restaurat i habilitat, Can Tinturé s'ha convertit en el primer museu dedicat exclusivament a la rajola de mostra de tot l'estat espanyol, amb una col·lecció formada per peces que van des del segle XIV fins al XIX.

L'edifici que avui acull el museu Can Tinturé, obra de l'arquitecte Claudi Duran, fou construït l'any 1898 per encàrrec de Joan Tinturé Campreciós, que fou alcalde d'Esplugues de Llobregat del 1910 al 1915. Es tracta d'un edifici de planta baixa i un sol pis, coronat amb una torre, i que incorpora nombrosos elements d'inspiració neoclàssica, repartits en balustrades, frontons, pilastres i capitells. El Museu de Can Tinturé és obert de dimarts a diumenge i ofereix visites guiades amb reserva prèvia, a més d'activitats pedagògiques adreçades a les escoles. L'exposició de la col·lecció de Salvador Miquel s'estructura en nou àmbits, que ofereixen explicacions sobre la figura del seu creador i sobre els materials emprats en la producció de la rajola de mostra, a més d'una selecció dels models que tingueren més èxit.

De fàbrica a museu. A més de Can Tinturé, Esplugues de Llobregat

D'esquerra a dreta, imatge d'una de les sales

compta amb el Museu de Ceràmica La Rajoleta, que antigament fou la fàbrica Pujol i Bausis. Als segles XIX i XX, aquesta fàbrica, que es coneixia popularment com La Rajoleta, fou el centre de producció de ceràmica industrial més important de Catalunya i un dels més destacats de tot l'estat espanyol. A més, durant els anys que va predominar el moviment arquitectònic modernista, la fàbrica Pujol i Bausis va proveir de ceràmica les obres dirigides pels grans arquitectes del moment, com ara Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Muntaner i Josep Puig i Cadafalch. L'Ajuntament d'Esplugues va comprar la fàbrica de La Rajoleta l'any 1984, tot i que no fou fins el 2002 –l'any Gaudí– que es va obrir provisionalment al públic com a espai museístic.

Al Museu de Ceràmica La Rajoleta es poden contemplar els elements que es conserven de l'antiga fàbrica, que mostren tot el procediment de fabricació de ceràmica decorativa tal com es feia als segles XIX i XX, cosa que li confereix un valor extraordinari. En aquest sentit, l'exposició permet de contemplar alguns dels elements més importants de la fàbrica, com ara les restes de les basses de decantació, de l'estança dels molins, del racó del

del Museu Can Tinturé, que exposa alguns dels models de rajola de mostra de més èxit. Un dels forns que es conserven de la fàbrica Pujol i Bausis.

fang, de la xemeneia de la caldera de vapor, com també diverses menes de forns, entre els quals n'hi ha sis de tipus àrab, dos en forma d'ampolla i un forn per a ceràmica de reflex metàl·lic. La visita al complex de la fàbrica Pujol i Bausis es complementa amb una exposició permanent que mostra la creació de l'empresa, el procés de fabricació de la ceràmica industrial i una mostra de les rajoles utilitzades per alguns dels arquitectes modernistes, com ara les que Antoni Gaudí va fer servir al parc Güell. La Fàbrica de La Rajoleta es pot visitar el diumenge de forma guiada, tot i que en el futur es previst d'ampliar-hi l'horari.

Amb els espais museístics Can Tinturé i La Rajoleta, l'Ajuntament d'Esplugues vol contribuir a recuperar la memòria històrica, sobretot la vinculada a la rajola de mostra catalana i a la producció de ceràmica aplicada a l'arquitectura, especialment la modernista. Així doncs, a banda de conservar i difondre aquest patrimoni, els museus d'Esplugues de Llobregat tenen l'objectiu de situar aquesta ciutat com a centre de referència del món de la rajola de mostra i de la ceràmica de producció industrial.

Vista general de Can Tinturé, la casa on hi ha el museu que acull la col·lecció de rajola de mostra de Salvador Miquel.

Xevi Camprubí